

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۲۶/۰۴/۳۰

تیم همکاران افغان جرمن آنلاين

پیام افغان جرمن آنلاين

اخلاق نقد و روش مواجهه با اختلافات فکری در سپهر علمی و فرهنگی و
مستعار نویسی

تحلیلی بر ضرورت تفکیک نقد معرفتی از تخریب شخصیتی و چگونگی مستعار نویسی،

اختلاف نظر در حوزه های فکری، علمی و فرهنگی حتی در موارد زندگی شخصی از شیوه ها، وسایل و لوازم ذاتی حیات عقلانی بشر و از پیش شرط های بنیادین تولید معرفت و فکر به شمار می آید. با این همه، در برخی منازعات فکری مشاهده می شود که دانشمندان، متفکرین و اهل قلم و عرصه اندیشه به جای تمرکز بر نقد مدعیات، افکار، نظریات، روش ها، مبانی و استدلال های طرف مقابل، به تخریب شخصیت، توهین، تهمت و تعرض به حریم خصوصی وی متوسل می شوند. در این نوشته سعی داریم به همه نویسندگان و همکاران افغان جرمن آنلاين در پرتو نظریات علمای روانشناسی و روش شناسی علمی در قبال اخلاق تحقیق، پژوهش، به تحلیل این پدیده پرداخته و نشان دهیم که عدول از نقد استدلال به حمله شخصی، نه تنها مغایر با اصول منطق و اخلاق علمی است، بلکه نشان دهنده ضعف در کفایت استدلالی و اختلال در فرهنگ گفت و گوی عقلانی است که هر دو جانب را از مسیر سالم مباحثه علمی - تحقیقی به فرسنگ ها بدور ساخته و بیان را به ابتذال و جامعه را به افتراق میکشاند.

تاریخ اندیشه بشری نشان می دهد که پیشرفت معرفت در گرو تضارب آرا، امکان نقد، و گفت و گوی آزاد عقلانی بوده است. سنت های فلسفی و علمی، از یونان باستان تا پوهنتون های معتبر و نامعتبر معاصر، همواره بر این اصل استوار بوده اند که هیچ مباحثه و دعوی معرفتی از سنجش انتقادی مصون نیست. با وجود این، یکی از آسیب های جدی در فضای معاصر مباحثات فکری، خلط میان نقد نظریه و تخریب صاحب نظر است؛ به گونه ای که اختلافات معرفتی در مواردی به نزاع های شخصی، هتک حرمت، و حتی افشای امور خصوصی طرفین منتهی می شود.

چنین وضعیت غیر علمی در مباحثه علمی پرسش هایی اساسی را مطرح می سازد:
مرز نقد علمی و حمله شخصی کجاست؟

چه نسبتی میان اخلاق تحقیق و نحوه مواجهه با مخالف فکری برقرار است؟

چه معیارهایی می تواند گفت و گوی انتقادی - علمی را در چارچوب علمی و اخلاقی نگاه دارد؟

د پانو شمیره: له 1 تر 3

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de

يادونه: دليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله ليکنه له راليرو مخکې په خیر و لولئ

از منظر منطق صوری و غیرصوری، نقد علمی متوجه مدعا Claim ، استدلال Argument و مبانی نظری یا تیوری Theoretical Foundations مطرح شده و شواهد ارائه شده می‌باشد در حالیکه حمله شخصی کاملاً متوجه خصوصیات فردی شخص مطرح گردیده که هیچگونه مبانی علمی نداشته و این مغالطه بارز در ادبیات منطقی به عنوان استدلال شخصی مردود بوده و هیچ ابعاد علمی و منطقی ندارد.

بدین ترتیب هرگاه ناقد و یا مباحثه کننده به جای ارزیابی انسجام منطقی، اعتبار شواهد، یا کفایت تبیینی یک نظریه، به صفاتی چون جهل، فساد، بی‌سوادی، وابستگی سیاسی، یا ویژگی‌های شخصی گوینده تمسک جوید، از حوزه نقد علمی خارج شده و وارد قلمرو مغالطه و تخریب شده است که برای همه نویسندگان و گردانندگان افغان جرمن آنلاین تأثیر بار بوده و این امر نامطلوب راه را برای فعالیت خصم میهن تسهیل کرده و باعث انقطابات بیشتر و بیشتر در کشور ما می‌گردد. از منظر معرفت‌شناسی انتقادی، اتکای ناقد به زبان تحقیرآمیز غالباً نشانه فقدان توانایی در پاسخ‌گویی استدلالی است. هنگامی که فردی از لحاظ فکری قادر به ابطال منطقی یا نقض روشمند مدعای رقیب نباشد، ممکن است برای حفظ موقعیت نمادین خویش به تخریب شخصیتی نظریه پرداز متوسل شود. در این چارچوب، می‌توان گفت که:

توهین در مباحثات فکری، غالباً جانشین استدلال در وضعیت فقر استدلال و نبود دانش مباحثه است. جامعه‌شناسان معرفت‌شناسی این رفتار مبتدل را خشونت زبانی یا نوشتاری می‌نامند که بیشتر بمنظور حذف رقیب از میدان مباحثه و گفتگو صورت می‌گیرد و کاملاً نا روا و برای تیم همکاران و بسایر افغان جرمن آنلاین غیر قابل قبول است.

ورود به عرصه حیات خصوصی مخالفان فکری—اعم از مسائل خانوادگی، روابط شخصی، پیشینه غیرمرتبط، یا اطلاعات خصوصی—نه تنها با اخلاق حرفه‌ای نویسندگی ناسازگار است، بلکه نقض اصل بنیادین تناسب نقد با موضوع نیز به‌شمار می‌رود. در اخلاق تحقیق و پژوهش، اصل تناسب اقتضا می‌کند که: دامنه و موضوع نقد صرفاً محدود به اموری باشد که با مدعای مورد بحث ارتباط معرفتی مستقیم دارند.

هرگونه توسعه دامنه نزاع به حیطه‌های شخصی، مصداق آشکار خلط امر خصوصی با امر استدلالی و نشانه زوال هنجارهای گفت‌وگویی عقلانی است.

بسیار منطقی می‌پنداریم که برای باز گذاری فضای نقد سالم و مباحثه منطقی برای رسیدن به یک نتیجه علمی و آشتی نظریات و تضمین سلامت فضای نقد و مناظره، لازم است تا:

- ناقد و یا بحث‌کنند خود را موظف بداند تا دیدگاه و نظریات طرف مقابل را در قوی‌ترین و منصفانه‌ترین صورت آن بازسازی کند؛ نه آن‌که نسخه‌ای ضعیف، تحریف‌شده یا کاریکاتوری از آن ارائه دهد و به دیگران نمایی از یاوه‌سرایی را بازگویی کند.
- نقد و بحث منطقی بر نظریات پیوسته منحصر به ساختار منطقی استدلال، انسجام و مفاهیم درونی نظریه، شواهد و مدارک مرتبط، پیش فرض‌های پنهانی و پیامد‌های نظری و عملی مدعا باشند نه بکارگیری زبان هیجان و نفرت، تهمت، تحقیر و توهین نظریه پرداز و یا برعکس. زیرا این شیوه نقد با اقتضائات نوشتار و گفتار علمی منافات داشته و به کاهش اعتبار ناقد منجر می‌گردد.

کارل پوپر جون ۱۹۰۲ - ۱۷ سپتامبر ۱۹۹۴ فیلسوف و دانشمند اتریشی - انگلیسی در قبال سنت عقلانیت می‌گوید که، هرمتفکر و نظریه پرداز علمی باید امکان خطا در دیدگاه خویش را مفروض بگیرد و پیوسته نقد را فرصتی برای تصحیح معرفتی نظریات خویش بداند، نه تهدیدی برای حیثیت شخصی.

در نتیجه ما می‌بینیم که پیامد‌های این شیوه ناسالم و غیر منطقی تخریب شخصیتی، توهین، تحقیر، حمله بر حریم خصوصی میان نویسندگان و همکاران و بسایر افغان جرمن آنلاین و در سطح

کشورزمینه ساز رواج این پدیده فرسایش گر سرمایه اخلاقی و فرهنگی جامعه ما گردیده و جای عقلانیت، تفکر سالم، نقد سازند را هیجانان افراطی تعصب آمیز گرفته و نسل های آینده را فاقد مهارت مناظره و مباحثه علمی ببار می آورد و اعتماد عمومی جامعه را نسبت به نخبگان، اندیشمندان و اهل قلم و فکر خدشه دار و تضعیف میکند.

اختلاف فکری، نه تهدیدی برای معرفت، بلکه شرط امکان پیشرفت آن است؛ اما این ظرفیت تنها در صورتی بالفعل می شود که در چارچوب قواعد روش شناسی و هنجارهای اخلاقی اداره گردد. عدول از نقد استدلال به تخریب شخصیت، نشانه انحطاط گفت و گوی علمی و افول بلوغ معرفتی در جامعه فکری است. از این رو، نویسندگان، پژوهشگران و روشنفکران مسئول اند که حتی در عمیق ترین اختلافات نظری، حرمت انسانی و شأن معرفتی مخالفان خود را حفظ کرده و نقد را صرفاً متوجه نظر، فکر، مدعا و استدلال سازند، نه صاحب نظر، فکر و مدعا.

و اما همچنان در باره مستعار نویسی عده از نویسندگان باید گفت با آنکه مستعار نویسی یا استفاده از نام مستعار یا Pen Name در تاریخ ادبیات جهان و ادبیات کشور ما پیشینه طولانی دارد و عده از نویسندگان و شعرای ما بخاطر حفظ حریم خصوصی و امنیت شخصی خویش گاهگاهی به این امر مبادرت ورزیده اند. بیشتر تابو شکنان که پیرامون موضوعات جنسیتی، سیاسی، دینی و نقد گونه های تابو شکن از نام مستعار استفاده کرده اند.

روان شناسان به این عقیده اند که ناشناس بودن و ناشناس ماندن امنیت روانی نویسنده را تضمین کرده و نویسنده میتواند با خیال آرام و آزادانه به تحلیل و نقد بپردازد و بدین ترتیب خود سانسوری نویسنده به حد اعظمی کاهش یافته، نویسنده یا نقاد با جسارت بیشتر و تجربه گرایانه مینویسد.

در تاریخ ادبیات کشور ما بنابر موجودیت تبعیض جنسیتی و حاکمیت مرد سالار زنان خلاق و آگاه کشور ما بیشترین از نام مستعار استفاده میکردند.

اما از طرف دیگر با مستعار نویسی تأثیر خلاقیت نویسنده از منظر شخصیت حقیقی و اصلی مضمحل گردیده و نویسنده از اعتبار شخصی و شهرت حقیقی محروم میگردد. تمام موفقیت های بدست آمده ناشی از خلاقیت ادبی و نویسندگی به شخصیت و هویت اصلی وی داده نمیشود و بدین ترتیب موصوف اعتبار اجتماعی خویش را از دست داده و خود هم هیچگاه نمی تواند افتخارات ادبی خویش را به خویش وصل کند.

این دو و یا چند هویتی عرصه زندگی اجتماعی یک شخصیت خلاق را روز تا روز تنگتر ساخته و در کارزار حقیقی مانع خلاقیت اجتماعی وی میگردد.

با آنکه مستعار نویسان تصور دارند که با مصنوعیت کامل می نویسند، اما روانشناسان به این باور اند که مستعار نویسان و دارندگان چند هویت در دراز مدت دچار افسردگی و گسست هویتی میگرددند.

با این توضیح در قبال تفاوت نقد علمی با تخریب شخصیتی و مستعار نویسی فواید و اضرار آن ما از تمام همکاران خویش صمیمانه تقاضا داریم تا دامنه مباحثه، نقد و گفتگوی علمی را پیوسته در محور منطق، علم، استدلال، شواهد، مدارک و تجربه نگهدارند و از حتک حرمت، تحقیر، توهین و تجاوز بر حریم شخصی نویسندگان و صاحب نظران بپرهیزند. همچنان از تمام نویسندگان خلاق و آگاه خویش صمیمانه آرزو مندیم تا با نام اصلی و هویت حقیقی خویش آثار خویش را برای نشر برابریا بفرستند و یا اینکه از دلایل موجه و چگونگی مستعار نویسی خویش ما را واقف سازند.

با حرمت فراوان

تیم همکاران وبسایت افغان جرمن آنلاین